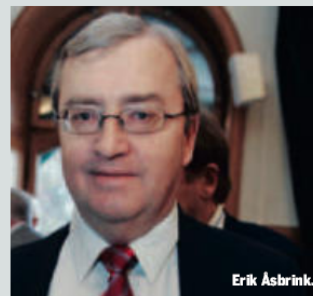

Lars Calmfors.

Karolina Ekholm.

Erik Åsbrink.

Vakthundarna

Budgetarbetet granskas. Professor Lars Calmfors är en av de utvalda till Anders Borgs expertgrupp.

AV MARTIN ÅDAHL

Det är våren 2010, några månader före valet, och finansminister Anders Borg sitter spánt förberedd och lite nervös i riksdagens lilla kammarsal, nästan som en student redo för examinatorerna. Mitt emot sitter Pär Nuder, oppositionens finansministerkandidat, lika redo att hugga på varje uns av kritik och ifrågasättande från de tre kvinnor och fem män som just nu kommer in genom dörren i samlad tropp. Rösterna i salen dämpas och kamerablixtarna lyser upp deras ansikten. De utgör det finanspolitiska rådet, tillsatt av Anders Borg själv för att utvärdera och granska hans budgetpolitik. Han kommer att väga deras ord på guldväg.

Det är visserligen långt kvar till 2010, men det är så det kommer att gå till.

Det finanspolitiska rådet bildades i det tysta i somras och har sitt första ar-

betssammanträde om drygt en vecka. En gång om året ska de sedan göra en officiell granskning av budgeten, för att se om den uppnått målen (se ruta).

Rådet kommer in i ett läge då den svenska statsbudgeten sväller över alla bräddar av den långa högkonjunktrens väldiga inkomster. I fjol var överskottet 60 miljarder kronor, 2,1 procent av BNP, i år väntas överskottet öka till 2,3 procent av BNP. Även rensat för högkonjunkturen är det långt över det mål, 1 procent av BNP, som politikerna satt som riktmärke för att Sverige i framtiden ska ha råd med en åldrande befolkning. Överflödet lockar, men regeringen intygar att det inte ska spenderas och lovar att alla skattesänkningar ska finansieras. Oppositionen anklagar Borg för onödiga skattesänkningar som eldar på högre räntor.

Men från och med nu finns alltså de

officiella, oberoende vakthundarna och granskarna, det finanspolitiska rådet. Där sitter fyra veteraner, men också fyra yngre lovande ekonomer. Ordförande är Lars Calmfors, Sveriges kanske mest kände bedömare av budgetpolitik och stabilisering. Han är nu i full färd med att rekrytera personal och inreda lokaler för den mycket lilla myndighet han blivit chef för.

Calmfors ser fram emot att hans rapport kommer att användas av både regering och opposition.

- Det är min förhoppning att den kom-

Rådets uppgifter

- Följa upp om regeringen når de grundläggande målen för finanspolitiken; långsiktigt hållbara offentliga finanser, överskottsmålet och utgiftstaket, samt hur finanspolitiken förhåller sig till konjunkturen.
- Bedöma om utvecklingen ligger i linje med uthål- lig tillväxt samt leder till hållbar sysselsättning.
- Granska tydligheten i vårpropositionen och budgetpropositionen.
- Bedöma kvaliteten i prognoser och modeller.

Fakta | Expertgruppen

Ordförande Lars Calmfors. Professor vid Stockholms universitet. Expert på stabiliseringspolitik och aktiv i debatten.

Vice ordförande Torben M. Andersen. Professor vid Århus universitet. Tidigare medlem av Danmarks motsvarighet till finanspolitiska rådet.

Karolina Ekholm. Docent vid Stockholms universitet. Mikroekonom som jobbat med globaliseringens effekter.

Erik Åsbrink. Tidigare socialdemokratisk finansminister 1996–99, skatteminister 1990–91 och statssekreterare 1982–90.

Per-Ola Eriksson. Norrbottens landshövding. Tidigare centerriksdagsman och ordförande i finansutskottet under krisåren 1991–1994.

Laura Larsson. Doktor i nationalekonomi vid Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering. Expert på socialförsäkringssystemen.

Ann-Sofie Kolm. Docent vid Stockholms universitet. Specialiserad på arbetsmarknad och sociala effekter av skatter.

Martin Flodén. Docent vid Handelshögskolan i Stockholm. Beträktas som en av Sveriges mest lovande makroekonomer.

Torben M. Andersen.

mer användas i den ekonomisk-politiska debatten, säger han.

Redan tidigare har budgetpolitiken sannerats i grunden under 90-talet, med mål för långsiktiga överskott och tak för utgifterna.

– Men det har visat sig att reglerna gradvis eroderats och man har försökt kringgå utgiftstaken, säger Per Jansson, statssekreterare på finansdepartementet och arkitekten bakom idén om rådet.

Per Jansson menar att idén till rådet delvis hämtats från den extrema öppenhet som predikades av Riksbanken, där både han själv och Anders Borg jobbade tidigare (dock inte samtidigt).

– I början var det där med öppenhet ganska jobbigt när kritiken kom, men i det långa loppet tyckte alla att det var bra.

Eftersom Sverige haft en lång och bitvis sorglig historia av budgetkriser och skuldchocker har många, framför allt Lars Calmfors, länge föreslagit att ett expertråd ska bedöma budgeten. Danmark har sedan tidigare ett liknande råd.

Men är inte rådet ett steg mot expertvärde? Det ska stå fritt från regering och riksdag och bara utses på expertkompetens. Men till skillnad från Riksbankens oberoende ledning har inte Finanspolitiska rådet fått någon beslutsmakt över budgeten.

– Experterna ska inte ta politikernas

roll. Politikerna ska stå till svars inför svenska folket, medan det vi kan tillföra är underlag och kunskaper, säger förre finansministern Erik Åsbrink (s), som tillsammans med Per-Ola Eriksson (c) är de före detta politikerna, »praktikerna», i rådet.

Åsbrink tror också att socialdemokraterna kommer stå bakom rådet, trots att det är ett borgerligt förslag, så att det överlever ett maktskifte.

KANSKE VÄNTAR ÖVERRASKNINGAR från rådet, som att det faktiskt inte föreslår att budgeten ska stramas åt, utan tvärtom. Om det är Riksbankens roll att hålla igen inflationen med räntan, och regeringen numera har överskott långt över det som brukar krävas för långsiktig balans, då kanske regeringen måste låta räntehöjningen ha sin gång i stället för att strama åt.

Calmfors utesluter inte att hans ledamöter någon gång kommer att säga att finansministern inte borde stramat åt, utan tvärtom spendera på sådant som gynnat hållbar tillväxt i stället.

– Det måste vara möjligt, säger han och tillägger: Det finns många teorier om vad bästa möjliga penningpolitik är, och vad bästa möjliga finanspolitik är – men hur den bästa kombinationen ser ut finns det mycket mindre skrivet om. Det är ganska spännande. ■

FOTO: MARTINA HOLMBERG/SCANPIX, ANDERS WIKLUND/SCANPIX, BERTIL ERICSON/SCANPIX, STIG STASIG/SCANPIX

VECKANS SIFFROR

(liter)

84,5

Så mycket läsk dricker svensken i genomsnitt varje år. Konsumtionen har ökat med 185 procent sedan 1980, enligt statistik från Jordbruksverket.

SVENSK EKONOMI JUST NU

BNP-TILLVÄXT
jämfört med samma kvartal föregående år **3,6%**
2:a kvartalet 2007

INFLATION
årlig förändring konsumentprisindex, KPI **1,9%**
juli

ARBETSLÖSHET ...
vill arbeta och söker arbete aktivt (i % av arbetskraften) **4,9%**
juni

... i åtgärder
antal arbetssökande med stöd (exkl. insatser för funktionshindrade) **77 000**
juni

... andel sysselsatta
andel av befolkningen (20–64 år) i arbete **76,6 %**
juni

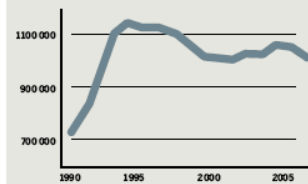
RIKSBANKENS REPORÄNTA **3,5%**
3 sept

RÖRLIGA MARKNADSRÄNTAN **3,66%**
räntan på tre månaders
statsskuldväxlar 3 sept

VECKANS RAPPORT

I varje nummer presenterar Fokus veckans mest intressanta ekonomiska rapport.

FÄRRE FÖRSÖRJDES MED BIDRAG 2006

För andra året i rad minskade antalet helårspersoner som försörjdes med sociala ersättningar och bidrag. Antalet helårspersoner var 1 022 168 år 2006 vilket är en minskning med drygt 3 procent jämfört med året innan. Samtliga ersättningsystem noterade minskningar eller var oförändrade utom arbetsmarknadsåtgärder som ökade med drygt 13 procent. Ersättningsystemen mäts i helårspersoner, så kallade helårsekvivalenter.

* Källa: SCB

Fokus i samarbete med EcoWin

EcoWin

